

CURTEA EUROPEANĂ PENTRU DREPTURILE OMULUI

SECȚIUNEA A PATRA

Cazul ZILIBERBERG c. MOLDOVEI

Cererea nr. 61821/00

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

1 februarie 2005

Această hotărâre va deveni definitivă în condițiile prevăzute de articolul 44 § 2 al Convenției. Poate constitui subiectul unei revizui editoriale.

În cazul Ziliberg c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a patra), în Camera în următoarea componență:

Domnul Nicolas Bratza, *Președinte*,
D. J. Casadevall,
D. M. Pellonpää,
D. R. Maruste,
D. S. Pavlovski,
D. L. Garlicki,
D. J. Borrego Borrego, *judcători*,
și D. M. O'Boyle, *Grefierul Secțiunii*,

Deliberând la 11 ianuarie 2005,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. Cazul inițiat ca urmare a depunerii la Curte a unei cereri (nr. 61821/00) împotriva Republicii Moldova în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (Convenția) de către un cetățean al Republicii Moldova, domnul Cristian Ziliberg (reclamant), la 10 august 2000.
2. Reclamantul a fost reprezentat de către domnul Sergiu Ostaf, avocat din Republica Moldova. Guvernul moldovean (Guvernul) a fost reprezentat de către Agentul său, domnul Vitalie Pârlog.
3. Reclamantul a pretins faptul că dreptul său la libertatea întrunirii, precum și cel la un proces echitabil au fost încălcate ca urmare a omisiunii Tribunalului municipiului Chișinău de a-l cita corespunzător la audierea apelului său.
4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a IV-a (Regula 52 § 1 a Regulamentului Curții).
5. Prin decizia sa din 4 mai 2004, Curtea a declarat plângerea reclamantului fondată în baza prevederilor articolului 11 al Convenției ca fiind inadmisibilă, declarând admisibile restul plângerilor reclamantului.
6. Reclamantul și Guvernul Republicii Moldova a prezentat observațiile lor cu privire la fondul cauzei (Regula 59 § 1 a Regulamentului Curții).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

7. Reclamantul s-a născut în 1980 și locuiește în municipiul Chișinău, Republica Moldova. La momentul evenimentelor invocate în cauză el era student și primea lunar o bursă în valoare de 50 lei moldovenești (MDL).

8. La 18 aprilie 2000, între orele 9.30 și 12.30, reclamantul a participat la o manifestare de protest împotriva deciziei Consiliului municipal de anulare a privilegiilor stabilite pentru studenți în transportul urban. Manifestarea de protest nu a fost autorizată în conformitate cu prevederile legale, din declarațiile părților rezultă că organizatorii manifestării de protest nici nu au înaintat o cerere de autorizare. Manifestarea de protest respectivă s-a desfășurat în Piața Marii Adunări Naționale în municipiul Chișinău. La început manifestarea a avut un caracter pașnic, ulterior unii dintre participanți au început să arunce cu ouă și pietre în clădirea Primăriei municipiului Chișinău, ca rezultat poliția a intervenit.

9. În jurul orei 12.30, reclamantul a fost arestat de poliție pentru participare activă la o manifestare de protest neautorizată, ceea ce a constituit o încălcare a articolului 174/1 alineatul 4 al Codului cu privire la contravențiile administrative (în continuare CCA). El a fost adus la sediul comisariatului de poliție cu o oră mai târziu. Între orele 13.30 și 19.00, el a fost reținut la comisariatul de poliție și interogată de mai mulți ofițeri de urmărire penală.

10. În declarațiile lui scrise la comisariatul de poliție, reclamantul a menționat, *printre altele*, că el a fost reținut de către poliție când el și un jurnalist de la Radioul Național s-au apropiat de un grup de polițiști care băteau un student. Deoarece el avea scris pe frunte cuvântul „STUDENT”, el a fost arestat de poliție. El a declarat faptul că a fost un participant activ la manifestarea de protest, dar nu a fost implicat în acțiuni de violență.

11. La o dată nespecificată, comisariatul de poliție a intentat un dosar administrativ în legătură cu contravenția comisă de către reclamant, menționând, *printre altele*, că reclamantul a participat activ la o manifestare de protest neautorizată care s-a desfășurat în fața sediului Consiliului Municipal. Dosarul a fost ulterior transmis instanței de drept competente.

12. În urma unei audieri verbale din 19 aprilie 2000, Judecătoria sectorului Centru a impus reclamantului plata unei amenzi administrative în valoare de 36 MDL (echivalentul a 3.17 EURO la acea perioadă) în conformitate cu prevederile articolului 174/1 alineatul 4 al CCA. La rândul său, instanța de drept a declarat, *printre altele*, că reclamantul a participat activ la o manifestare de protest a studenților, care s-a desfășurat fără autorizarea Consiliului Municipal și că reclamantul a recunoscut faptul că a participat la manifestarea de protest respectivă.

13. La 28 aprilie 2000 reclamantul a depus un apel împotriva hotărârii respective. Acesta a declarat că amenda impusă lui a fost ilegală și că sancționarea sa a fost contrarie libertății de întrunire și dreptului la grevă garantate de prevederile articolelor 40 și 45 ale Constituției Republicii Moldova.

14. La 4 mai 2000 la ora 10.00, Tribunalul municipiului Chișinău a examinat apelul depus de către reclamant în absența sa, respingându-l.

15. În conformitate cu declarațiile Guvernului Republicii Moldova citația pentru prezentarea la ședința de judecată a fost trimisă la 2 mai 2000 prin poștă obișnuită și urma să ajungă la destinație la 3 mai 2000.

16. Conform declarațiilor reclamantului, citația a fost trimisă la 3 mai 2000 și a primit-o la 4 mai 2000 după ora 10.00.

17. Ștampila poștală de pe anvelopă, aplicată de către oficiul poștal care urma să transmită citația destinatarului (și anume, de către primul oficiu poștal la care a fost transmisă anvelopa care conținea

citația) indică data de 3 mai 2000. Ștampila aplicată de oficiul poștal al destinatarului nu este pe deplină lizibilă.

18. La 5 mai 2000, reclamantul s-a prezentat la cancelaria Tribunalului municipiului Chișinău să afle despre cazul său. Dumnealui i-a fost înmănată o copie a hotărârii Tribunalului municipiului Chișinău din 4 mai 2000 prin care a fost respins apelul său, instanța menținând hotărârea Judecătoriei Centru din 19 aprilie 2000.

19. La 10 mai 2000 reclamantul a înaintat la Tribunalul municipiului Chișinău o contestație în anulare a hotărârii Tribunalului din 4 mai 2000, declarând faptul că el nu a fost citat în mod corespunzător și, prin urmare, nu a avut parte de un proces echitabil. Instanța de judecată a refuzat să înregistreze cererea sa din motiv că CCA nu prevede un astfel de remediu. La 18 mai și, respectiv, 22 iunie 2000 instanța de judecată în mod repetat a respins cererea depusă de către reclamant și avocatul său.

20. La 18 mai 2000, reclamantul însoțit de un avocat al Comitetului Helsinki pentru Drepturile Omului au încercat din nou să depună o contestație în anulare la cancelaria Tribunalului municipiului Chișinău, primind și de această dată un refuz.

21. La 12 iunie 2000, la cererea executorului judecătoresc, reclamantul a achitat amenda prevăzută de hotărârea judecătorească din 19 aprilie 2000.

II. DREPTUL INTERN PERTINENT

22. Prevederile relevante ale Codului cu privire la contravențiile administrative în vigoare la acel moment prevăd următoarele:

Articolul 1

Codul cu privire la contravențiile administrative are sarcina de a ocroti personalitatea, drepturile și interesele legitime ale persoanelor fizice și juridice, proprietatea, orânduirea de stat și ordinea publică, precum și de a depista, preveni și lichida contravențiile administrative și consecințele lor, de a contribui la educarea cetățenilor în spiritul îndeplinirii întocmai a legilor.

Articolul 11¹

... Pedepsa pentru tentativa de contravenție se stabilește conform articolului din partea specială din prezentul Cod, care prevede răspunderea pentru contravenția respectivă.

Articolul 12

La răspunderea administrativă pot fi trase persoanele, care pînă în momentul comiterii contravenției administrative au atins vîrsta de șaisprezece ani.

Articolul 18

Nu urmează a fi trasă la răspundere administrativă persoana, care deși a săvîrșit o acțiune, prevăzută de prezentul Cod sau de alte acte normative, ce stabilesc răspundere administrativă pentru contravenții administrative, a acționat însă în stare de legitimă apărare ...

Articolul 22

Sancțiunea administrativă este o măsură de răspundere și se aplică în scopul educării persoanei, care a comis o contravenție administrativă, în spiritul respectării legilor, precum și în scopul de a se preveni comiterea unor noi contravenții atât de către contravenientul însuși, cât și de alte persoane.

Articolul 26

(...) În caz de sustragere cu rea-voință de la achitarea amenzii aplicate pentru contravenția administrativă săvârșită, instanța judecătorească poate înlocui această sancțiune cu arest administrativ, calculându-se zece zile de arest pentru un salariu minim, termenul fiind cel mult treizeci de zile.(...)

Schimbarea sancțiunii de amendă administrativă în arest administrativ se hotărăște de către o instanță de judecată ca urmare a unei cereri depusă de către executorul judecătoresc în conformitate cu articolul 26 al Codului cu privire la contravențiile administrative. În conformitate cu declarațiile Guvernului, instanțele de judecată pot schimba sancțiunea de amendă administrativă în arest administrativ numai în cazul când sunt respectate următoarele condiții:

- când o persoană, care cunoaște despre faptul că printr-o hotărâre judecătorească el/ea a fost impus să achite o amendă, refuză s-o facă deși a fost de nenumărate ori citat de către executorul judecătoresc;
- în cazul în care contravenientul nu are nici un venit sau bunuri care ar putea fi urmărite;
- în cazul în care contravenientul este șomer și nu are nici un venit (salariu) din care amenda ar putea fi încasată;
- în cazul în care contravenientul nu a respectat termenul limită stabilit de către instanța de judecată pentru plata amenzii respective.

O hotărâre judecătorească prin care sancțiunea de amendă administrativă a fost schimbată în arest administrativ poate fi atacată în fața unei instanțe de drept ierarhic superioară. O persoană căreia sancțiunea de amendă administrativă i-a fost schimbată în arest administrativ poate în orice moment să pună capăt acestei măsuri prin achitarea acestei amenzi. Această schimbare nu poate fi aplicată femeilor însărcinate, femeilor care au copii cu vârsta de până la 12 ani, minorilor precum și, invalizilor de gradul întâi și doi.

Cu privire la ultima prevedere menționată, părțile au prezentat copiile a 7 hotărâri judecătorești recente în care sancțiunea administrativă de amendă administrativă a fost schimbată în arest administrativ, în unele dintre cazuri schimbarea sancțiunii administrative a fost hotărâtă de către instanță în absența contravenientului și nu într-o audiere publică. În unul din cazuri schimbarea a fost făcută ca urmare a neachitării de către contravenient a amenzii administrative la timp. La fel, Guvernul a prezentat copii ale scrisorilor adresate Agentului Guvernamental de către președinții a 13 instanțe judecătorești în care se menționa faptul că în ultimii doi ani instanțele judecătorești respective au schimbat sancțiunea de amendă administrativă în arest administrativ în 26 de cazuri.

Articolul 33

Circumstanțe, ce atenuează răspunderea pentru contravenția administrativă, se consideră:

- 1) căința sinceră a vinovatului;
- 2) prevenirea de către vinovat a urmărilor dăunătoare ale contravenției, repararea benevolă a prejudiciului sau înlăturarea daunei pricinuite;

- 3) comiterea contravenției sub influența unei puternice emoții sufletești ori în virtutea unui concurs de grave împrejurări personale sau familiale;
- 4) comiterea contravenției de către un minor;
- 5) comiterea contravenției de către o femeie gravidă sau de către o femeie, care are copil în vîrstă de pînă la un an. (...)

Articolul 34

Circumstanțe, ce agravează răspunderea pentru contravenția administrativă, se consideră:

- 1) continuarea comportării ilicite, contrar cererii persoanelor, împuternicite pentru aceasta, de a înceta această comportare;
- 2) comiterea a doua oară în decursul unui an a unei contravenții similare, pentru care persoana a fost de acum supusă unei sancțiuni administrative; comiterea contravenției de către o persoană, care a săvîrșit mai înainte o infracțiune;
- 3) atragerea în contravenție a unui minor;
- 4) comiterea contravenției de un grup de persoane;
- 5) comiterea contravenției în condițiile unor calamități naturale sau în alte împrejurări excepționale;
- 6) comiterea contravenției în stare de ebrietate. (...)

Articolul 174/1

(...) Organizarea și desfășurarea întrunirii fără avizarea primăriei sau fără autorizația ei, precum și încălcarea condițiilor (forma, locul, timpul) desfășurării întrunirii, indicate în autorizație, -

atrage după sine aplicarea unei amenzi organizatorilor (conducătorilor) întrunirii în mărime de la zece la douăzeci și cinci de salarii minime.

(...) Participarea activă la întrunirea desfășurată în condițiile alineatului doi din prezentul articol –
atrage după sine aplicarea unei amenzi în mărime de la două la cinci salarii minime. (...)

Articolul 254

(...) Cazul cu privire la contravenții administrative se examinează în prezența persoanei, care este trasă la răspundere administrativă. În lipsa acestei persoane cazul poate fi examinat numai atunci, cînd există date despre anunțarea la timp a persoanei despre locul și timpul examinării cazului și dacă din partea ei n-a fost primit nici un demers de a se amîna examinarea cazului. (...)

Articolul 281

Decizia judecătorei de sector, municipale, asupra cazurilor cu privire la contravențiile administrative poate fi atacată pe cale procedurală în instanța judecătorească ierarhic superioară, depunîndu-se o plîngere, sau printr-un protest al procurorului.

Articolul 282/3

(...) Neprezentarea persoanelor indicate, deși acestea au fost înștiințate din timp despre data examinării cazului, nu constituie o piedică pentru examinarea lui. (...)

Articolul 282/5

Examinînd cazul cu privire la contravenția administrativă, instanța de recurs adoptă una din următoarele hotărîri:

- 1) lasă decizia instanței judecătorești neschimbată, iar plîngerea sau protestul nesatisfăcute;
- 2) anulează decizia instanței judecătorești și trimite dosarul la judecătoria raională, de sector municipală spre o nouă examinare;

- 3) anulează decizia instanței de fond și trimite materialele organului care a întocmit procesul-verbal;
- 4) anulează decizia instanței judecătorești și clasează cazul;
- 5) schimbă sancțiunea administrativă și atenuează sancțiunea aplicată.

Articolul 282/6

Drept temeiuri pentru anularea deciziei asupra cazului cu privire la contravenția administrativă servesc încălcarea esențială a normelor dreptului procedural și aplicarea greșită a legii. Decizia corectă în fond nu poate fi anulată din motive formale, cu excepția cazurilor:

- 1) cazul a fost examinat de un complet de judecată format contrar prevederilor legii;
- 2) decizia a fost semnată nu de judecătorul care a examinat cazul sau a fost semnată de un judecător care nu a participat la examinarea cazului;
- 3) decizia a fost pronunțată nu de judecătorul care a examinat cazul;
- 4) lipsește procesul-verbal al ședinței judiciare deși potrivit legii întocmirea lui este obligatorie;
- 5) cazul a fost examinat fără participarea traducătorului deși potrivit legii participarea lui este obligatorie.

Articolul 282/7

După examinarea cazului cu privire la contravenția administrativă instanța de recurs își pronunță decizia. Decizia poate să nu conțină argumente, adică să se întocmească în formă de rezoluție.

Articolul 293

În cazul când contravenientul nu plătește amenda în termenul stabilit de articolul 292 din prezentul Cod, decizia de aplicare a amenzii se trimite pentru reținerea sumei de amendă în mod forțat din salariul lui sau din alt câștig, din pensie sau din stipendie în conformitate cu regulile, stabilite de Codul de procedură civilă.

Dacă persoana amendată nu lucrează ori dacă perceperea amenzii din salariu sau dintr-un alt câștig, din pensie sau din bursa contravenientului este imposibilă din alte cauze, perceperea amenzii se efectuează, în temeiul deciziei organului (persoanei cu funcții de răspundere) cu privire la aplicarea amenzii, de către executorul judecătoresc prin urmărirea bunurilor personale ale contravenientului precum și a părții lui dintr-o proprietate comună. (...)

23. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală în vigoare la acel moment prevede:

Articolul 128

Învinuitul, care se află în libertate, este chemat la anchetatorul penal printr-o citație. Citația se înmânează învinuitului, iar adeverința cu indicarea datei primirii citației se restituie anchetatorului penal. Citația poate fi transmisă și printr-o telefonogramă sau telegramă.

24. Prevederile relevante ale Codului de procedură civilă în vigoare la acel moment prevede:

Articolul 101

Instanța comunică prin citație participanților la proces și reprezentanților organizațiilor obștești, ai colectivelor de muncă data și locul ședinței sau efectuării unor acte de procedură. (...)

Participanților la proces, reprezentanților organizațiilor obștești, ai colectivelor de muncă citațiile se înmânează din vreme pentru ca să aibă timp suficient de a se prezenta la termen în fața instanței și de a se pregăti pentru proces.

În toate cazurile citația trebuie să fie înmînată pîrîtului ce cel puțin trei zile înaintea ședinței de judecată.

25. În manualul intitulat „Procedura în cazurile cu privire la contravențiile administrative”, autorul căreia este Sergiu Furdui (judecător la Curtea Supremă de Justiție din Moldova), (Chișinău 2000) autorul a statuat următoarele: „Codul cu privire la contravențiile administrative prevede un număr de măsuri procedurale ca: detenția, percheziția corporală, percheziția averii, arestul administrativ... Codul cu privire la contravențiile administrative prevede puține garanții de ordin procedural negarantînd principii legale ca acordarea unei asistențe juridice, precum și, prezumția de nevinovăție, etc. Cazurile cu privire la contravențiile administrative sunt examinate de către colegiile penale ale instanțelor judecătorești... Numai persoanele sancționate pot achita amenda administrativă... Este ilegal ca amenda administrativă să fie achitată de către altcineva”.

ÎN DREPT

I. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

26. Reclamantul pretinde faptul că dreptul său la un proces echitabil garantat de prevederile articolului 6 § 1 al Convenției a fost încălcat.

Articolul 6 § 1 al Convenției prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege...”

A. Aplicabilitatea articolului 6 § 1 al Convenției.

27. Reclamantul a declarat că acuzațiile aduse lui pot fi considerate ca fiind cu caracter „penal” în scopurile articolului 6 al Convenției. El a notat faptul că contravențiile administrative au fost examinate de către colegiile penale ale instanțelor de judecată și că în sistemul legal francez acțiuni de acest gen sunt condamnate în baza prevederilor Codului Penal. În continuare el pretinde faptul că a fost reținut de către poliție la 18 aprilie 2000 timp de cinci ore și jumătate, timp în care a fost interogată de către ofițerii de urmărire penală. Reclamantul a mai declarat faptul că, în afara amenzilor, CCA reglementează măsuri procedurale ca reținerea, percheziția corporală, percheziția bunurilor și arestul administrativ. Dacă o amendă nu este achitată, sancțiunea poate fi schimbată în arest administrativ (pentru fiecare 18 MDL durata arestului este de 10 zile). Prin urmare, dacă reclamantul nu ar fi avut mijloace să achite amenda, el ar fi fost arestat pentru 20 de zile. El a declarat că bursa sa lunară de student era de 50-60 MDL, în dependență de performanța sa academică, și că prin urmare amenda impusă lui a constituit mai mult de jumătate din venitul său lunar.

28. Guvernul a declarat faptul că acuzațiile aduse reclamantului au fost de natură „administrativă” și nu „penală”. El a subliniat necesitatea de a diferenția contravențiile administrative de sistemul de justiție penală, și consideră că între acuzațiile de ordin penal și disciplinar trebuie trasată o linie divizorie într-o manieră care să fie conformă articolului 6 al Convenției. Guvernul a declarat faptul că aplicarea sancțiunii administrative pentru contravenția săvârșită de reclamant nu a fost de natură penală, ci a avut un scop “educațional” și “preventiv”. Sancțiunea prevăzută de CCA pentru contravenția respectivă variază între 36 MDL - 90 MDL, reclamantului fiind-i aplicată amenda cu valoare minimă. În conformitate cu declarațiile Guvernului, amenda a constituit aproximativ 10% din salariul mediu lunar în Republica Moldova la acea perioadă de timp și nu a fost schimbată în arest administrativ. Guvernul a mai declarat faptul că nu a existat riscul ca amenda aplicată reclamantului să fie schimbată în arest administrativ.

29. Curtea notează că părțile nu au disputat faptul că aplicabilitatea articolului 6 al Convenției trebuie evaluat în baza a trei criterii enunțate în hotărârea *Engel (Engel și alții c. Olandei)*, hotărâre din 8 iunie 1976, Seria A nr. 22, § 82 și § 83). În acest context, Curtea reamintește că pentru a determina dacă o contravenție poate fi calificată ca având un caracter „penal” în sensul prevederilor Convenției, prima chestiune care trebuie determinată este dacă textul normei de drept care definește contravenția aparține, în sistemul legal al statului reclamat, legii penale; apoi trebuie determinată natura contravenției și, în sfârșit, natura și gradul de severitate al pedepsei care poate fi aplicată persoanei care se face vinovată de comiterea contravenției. Toate aceste aspecte trebuie examinate, luând în considerație obiectul și scopul articolului 6 al Convenției, sensul termenilor articolului respectiv, precum și legislația Statelor Contractante (vezi, printre altele, *Garyfallou AEBE c. Greciei*, hotărâre din 24 septembrie 1997, *Rapoartele Hotărârilor și Deciziilor* 1997-V, p. 1830, § 32).

30. Părțile nu au disputat faptul că, contravenția pentru care reclamantul a fost pedepsit nu este reglementată în domeniul dreptului intern ca fiind de natură “penală”. Totuși, reglementările dreptului intern al statului reclamat au o valoare relativă (vezi *Kadubec c. Slovaciei*, hotărâre din 2 septembrie 1998, *Rapoarte* 1998-VI, § 51).

31. Este, prin urmare, necesar de a examina contravenția prin prisma celui de-al doilea și al treilea criteriu menționate mai sus. În acest sens, Curtea reamintește că aceste criterii sunt alternative și nu cumulative: pentru ca articolul 6 al Convenției să fie aplicat, este suficient ca contravenția respectivă să fie de natură „penală” din punct de vedere a Convenției, sau ar trebui ca persoanei declarate vinovate de comiterea contravenției să-i fie aplicată o sancțiune care prin natura și gradul de severitate, să se refere la sfera „penală” (vezi, printre altele, *Lutz c. Germaniei*, hotărâre din 25 august 1987, Seria A, nr. 123, p. 23, § 55). Acest lucru nu exclude să fie luat în considerație aspectul cumulativ al criteriilor, în cazul în care o analiză separată a fiecărui criteriu nu face posibilă elaborarea unei concluzii clare cu privire la existența unor „acuzații de natură penală” (vezi, *Janosevic c. Suediei*, nr. 34619/97, § 67, CEDO 2002-VII).

32. Cu privire la natura contravenției comise de către reclamant, Curtea notează că acesta a fost acuzat în baza articolului 174/1 alineatul 4 al CCA de participare la o manifestare de protest neautorizată. Această prevedere legală reglementează contravențiile comise împotriva ordinii publice și a fost adoptată pentru a reglementa modul în care manifestările de protest ar trebui să se desfășoare. Prin urmare, norma legală încălcată de către reclamant se adresează tuturor cetățenilor și nu unui grup anume care să posede un statut special. Caracterul general al normei de drept este în continuare confirmată de prevederile articolelor 1 și 12 ale CCA care prevede faptul că responsabilitatea administrativă survine la vârsta de 16 ani, toți cetățenii trebuie să respecte normele de drept și drepturile altor cetățeni și persoane juridice (vezi *Ozturk c. Germaniei*, hotărâre din 21 februarie 1984, Seria A nr. 73, § 53).

Curtea reiterează faptul că, în principiu, caracterul general al CCA și scopul pedepselor, care are un caracter de prevenire și pedepsire, este suficient pentru a dovedi faptul că reclamantul a fost găsit vinovat de înfăptuirea unor acțiuni cu caracter criminal în sensul articolului 6 al Convenției (vezi, *Lauko c. Slovaciei*, hotărâre din 2 septembrie 1998, *Rapoarte* 1998-VI, § 58).

34. Caracterul penal al contravenției este de asemenea dovedit și de faptul că reclamantul a fost luat de către poliție fiind reținut pentru mai multe ore și interogată de către ofițerii de urmărire penală. Mai mult, CCA conține prevederi cu privire la chestiuni ca participarea la manifestări neautorizate, precum și circumstanțele agravante ale acestor acțiuni, responsabilitatea pentru tentativa de comitere a unei contravenții, precum și legitima apărare (vezi paragraful 22 de mai sus) care indică de fapt natura penală a contravențiilor administrative. Este important de a nota faptul că cauzele cu privire la contravențiile administrative sunt examinate de către colegiile penale ale instanțelor de judecată.

Curtea reiterează faptul că lipsa gravității pedepsei aplicată reclamantului nu pot priva o contravenție de caracterul său inerent penal (vezi hotărârea *Ozturk*, menționată mai sus, § 54). În cauza respectivă, totuși, severitatea pedepsei actuale și potențiale poate în principiu fi considerată ca un alt argument în favoarea aplicabilității articolului 6. În acest sens, trebuie notat faptul că reclamantul a fost amendat cu 36 MDL (echivalentul a 3.17 EURO la acea perioadă), care a constituit mai mult de 60% din venitul său lunar, în același timp lui i s-ar fi putut aplica pedeapsa maximă care constituia o amendă în valoare de 90 MDL (echivalentul a 7.94 EURO la acea perioadă).

Mai mult, dacă el nu ar fi achitat amenda impusă, lui i s-ar fi aplicat pedeapsa sub formă de arest administrativ, în circumstanțele prevăzute de articolul 26 alineatul 4 al CCA, pentru o perioadă de douăzeci de zile (vezi paragraful 22 de mai sus). Este important de notat faptul că în conformitate cu prevederile Codului cu privire la procedura civilă în vigoare la acea perioadă, omisiunea de a executa hotărârile judecătorești civile nu putea duce la detenția unei persoane.

Luând în considerație legislația actuală a Republicii Moldova precum și, practica judiciară prezentată Curții de către ambele părți, Curtea nu poate să conchidă dacă, reieșind din circumstanțele specifice ale cauzei respective reclamantului i-ar fi putut fi aplicată pedeapsa sub formă de arest administrativ în conformitate cu articolul 26 alineatul 4 al CCA. Totuși, chiar dacă amenda nu ar fi putut fi schimbată în arest în acest caz, acest lucru nu putea fi decisiv pentru clasificarea unei contravenții ca având un caracter “penal” în sensul articolului 6 al Convenției (vezi, *Janosevic c. Suediei*, citat mai sus, § 69).

35. În urma analizei aspectelor variate ale cauzei, Curtea notează preeminența acelor care sugerează că acuzațiile aduse reclamantului au fost de natură penală. Deși nici una din ele nu este decisivă, cumulativ ele determină caracterul penal al “acuzațiilor” aduse reclamantului, în sensul articolului 6 § 1 al Convenției.

36. Considerând cele menționate, Curtea consideră că articolul 6 § 1 al Convenției este aplicabil în cauza respectivă.

B. Corespunderea cu prevederile articolului 6 § 1 al Convenției

37. Reclamantul se plânge de faptul că nu a fost citat corespunzător pentru a se prezenta la audierea apelului său din 4 mai 2000 la Tribunalul municipiului Chișinău, și ca urmare, nu a putut fi prezent. Cu referire la ștampilele de pe plic (vezi paragrafele 16-17 de mai sus), el a declarat faptul că citația a fost expediată la 3 mai 2000, reclamantul primind-o la 4 mai 2000, ora 10.00.

38. Guvernul a contestat cele declarate de reclamant. Conform susținerilor Guvernului, citația a fost expediată reclamantului la 2 mai 2000 și ar fi trebuit să ajungă la reclamant la 3 mai 2000. În acest sens, Guvernul a transmis Curții o copie a registrului de înregistrare a corespondenței (registru scris de mână) a Tribunalului municipiului Chișinău, conform căreia citația a fost expediată reclamantului la 2 mai 2000. Cu privire la ștampilele de pe plic, Guvernul le consideră ilizibile.

39. Curtea notează că la 4 mai 2000 la ora 10.00, Tribunalul municipiului Chișinău a audiat apelul reclamantului în absența acestuia (vezi paragraful 14 de mai sus). Curtea consideră că ștampila de pe plic, aplicată de către oficiul poștal de expediere (și anume, primul oficiu poștal la care a fost depusă citația pentru a fi expediată reclamantului) indică clar data de 3 mai 2000. Numai ștampila aplicată de către oficiul poștal de destinație nu este pe deplin lizibilă. În consecință, citația a fost transmisă de către Tribunalul municipiului Chișinău numai cu o zi înaintea audierii apelului reclamantului, astfel, Curtea conchide că reclamantul nu a fost informat înainte de data respectivă despre data și ora audierii apelului său.

40. Articolul 6 al Convenției, analizat în întregime, garantează dreptului învinuitului să participe efectiv la examinarea procesului său penal. Acest lucru include, printre altele, dreptul nu numai de a fi prezent, dar și de a urma toate procedurile în fața instanței. (vezi, drept exemplu, *Stanford c. Regatului Unit al Marii Britanii*, hotărâre din 23 februarie 1994, Seria A nr. 282-A, § 26; și *Jabardo c. Spaniei*, hotărârea din 6 decembrie 1988, Seria A nr. 146, § 78). Acest drept face implicit parte din noțiunea de principiu al contradictorialității și poate să derive din garanțiile conținute în literele c), d) și e) ale articolului 6 § 3 – “dreptul acuzatului de a se apăra el însuși”, “de a solicita audierea martorilor acuzării și să obțină citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării” și “să fie asistat în mod gratuit de un interpret, dacă nu înțelege sau nu vorbește limba folosită la audiere” (vezi, *Colozza c. Italiei*, hotărârea din 12 februarie 1985, Seria A nr. 89, § 27). Este dificil de a vedea în acest caz modul în care reclamantul ar fi putut să-și exercite aceste drepturi fără a fi prezent.

41. Curtea în continuare notează că în hotărârea *Kremzow c. Austriei* din 21 septembrie 1993, Seria A nr. 268-B și în hotărârea *Kamasinski c. Austriei* din 19 decembrie 1989, Seria A nr. 168, a stabilit principiul conform căruia prezența fizică a persoanei acuzate la audierea apelului unde cauza se examinează în drept nu este considerată ca fiind crucială. Curtea consideră că prezentul caz trebuie diferențiat de acele cazuri. În cauzele *Kremzow* și *Kamasinski*, persoanele acuzate au fost reprezentate de către avocații acestora și, în principiu, acestea au avut posibilitatea de a-și asigura apărarea. În prezentul caz, reclamantul pur și simplu nu a avut posibilitatea de a face acest lucru deoarece nu a fost anunțat înaintea datei audierii.

42. Prin urmare, reclamantul nu a avut parte de un proces echitabil în sensul articolului 6 § 1 al Convenției.

II. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

43. Articolul 41 prevede:

“Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a Protocoalelor sale și dreptul intern al Înaltei Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciul material

44. Reclamantul a solicitat 36 MDL pentru prejudiciul material suferit, declarând faptul că, cuantumul amenzii impuse lui ca urmare a acușării lui pentru participarea la o manifestare de protest neautorizată.

45. Guvernul a contestat cuantumul pretins de către reclamant. În opinia lui reclamantul nu a fost în drept să solicite nici un prejudiciu material, deoarece Curtea a declarat inadmisibilă plângerea sa fondată pe pretinsa încălcare a articolului 11 al Convenției.

46. Curtea notează că plângerea reclamantului fondată pe prevederile articolului 11 al Convenției ca fiind inadmisibilă (vezi paragraful 5 de mai sus). Chiar dacă Curtea a decis că procedurile, care au avut drept rezultat impunerea reclamantului a unei amenzi, nu au fost echitabile, nu poate fi spus faptul că, dacă procedurile contencioase ar fi fost conforme Convenției, o asemenea pedeapsă nu ar fi fost aplicată. Prin urmare, Curtea nu identifică vreo legătură cauzală între acțiunile reclamantului și prejudiciul pretins și, prin urmare, nu acordă nici o sumă cu acest titlu.

B. Prejudiciul moral

47. Reclamantul a mai pretins 5 000 EURO în calitate de prejudiciu moral suferit ca urmare a stării de stres și frustrare cauzate prin impunerea reclamantului a unei sancțiuni pentru participare la o manifestare de protest neautorizată.

48. Guvernul nu a fost de acord cu suma cerută de reclamant, argumentând prin faptul că Curtea a declarat plângerea reclamantului fondată pe prevederile articolului 11 al Convenției ca fiind inadmisibilă. Guvernul a exprimat opinia conform căreia în anumite cazuri simplul fapt al constatării unei violări a Convenției a fost considerată satisfacție echitabilă.

49. Curtea notează faptul că reclamantul a pretins compensația prejudiciului moral suferit ca urmare a pretensei încălcări a articolului 11 al Convenției. Deoarece acesta nu a solicitat o compensare a prejudiciului moral cauzat în rezultatul încălcării articolului 6 § 1 al Convenției și, prin urmare, Curtea nu acordă nici un prejudiciu la acest capitol.

C. Costuri și cheltuieli

50. Reclamantul a mai pretins 1 850 EURO în calitate de costuri și cheltuieli suportate pentru reprezentarea în fața Curții, dintre care 1 650 EURO constituie taxe de reprezentare, iar restul cheltuielilor pentru transport și comunicare.

51. Guvernul nu a fost de acord cu sumele cerute de reclamant, declarând faptul că reclamantul nu a reușit să dovedească pretensele cheltuieli de reprezentare. În opinia Guvernului, suma pretinsă de către reclamant este exagerată în comparație cu salariul mediu lunar în Republica Moldova și cu taxele oficiale achitate de către stat avocaților *din oficiu*. Guvernul a mai contestat și numărul orelor petrecute de către reprezentantul reclamantului lucrând la cazul reclamantului în general, și la cercetarea jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, în special, declarând faptul că o persoană care posedă o diplomă de studii superioare juridice eliberată de către Universitatea de Stat din Moldova nu are nevoie să studieze jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului deoarece se prezumă faptul că el sau ea a studiat-o în cel de-al doilea și al patrulea an de studii. În opinia Guvernului o compensație în acest sens ar putea constitui bursa de studii.

52. Curtea reamintește faptul că pentru ca cheltuielile și costurile să fie incluse în suma acordată în conformitate cu articolul 41, trebuie să fie stabilit faptul că ele au fost reale și necesare și au avut un quantum rezonabil (vezi, drept exemplu, *Nilsen și Johnsen c. Norvegiei* (GC), NR. 23119/93, § 62, CEDO 1999 – VIII). În acest sens, poate fi luată în considerație pentru determinarea numărului de ore lucrate și remunerarea lucrului respectiv și hotărârea *Amihalachioaie c. Moldovei*, nr. 60115/00, § 47).

53. În acest caz, luând în considerație lista costurilor și cheltuielilor prezentată de către reclamant, criteriile enunțate mai sus, complexitatea cazului și faptul că o parte din plângerile reclamantului au fost declarate ca fiind inadmisibile, Curtea acordă reclamantului 1 000 EURO pentru costurile și cheltuielile suportate.

D. Penalități

54. Curtea consideră potrivit ca penalitatea să fie calculată în baza ratei minime a dobânzii a Băncii Centrale Europene, la care să se adune trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA UNANIM:

1. *Declară* faptul că articolul 6 § 1 al Convenției este aplicabil prezentului caz;

2. *Susține* faptul că a existat o încălcare a articolului 6 paragraf 1 al Convenției;

3. *Susține* faptul că,

(a) statul reclamat trebuie să achite reclamantului, în decurs de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă în conformitate cu prevederile articolul 44 § 2 al Convenției, 1 000 EURO în calitate de costuri și cheltuieli care să fie convertite în valuta națională a statului reclamat la rata aplicabilă la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi încasată,

(b) că începând cu data expirării celor trei luni sus menționate până la executarea hotărârii va trebui achitată o rată simplă a dobânzii la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii a Băncii Centrale Europene pe parcursul perioadei de penalizare plus trei procente.

4. *Respinge* restul revendicărilor reclamantului de satisfacție echitabilă.

Întocmită în limba engleză și notificată în scris la 1 februarie 2005, conform Regulii 77 §§ 2 și 3 a Regulamentului Curții.

Michael O'Boyle
Grefier

Nicolas Bratza
Președinte